

Viite Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntö 17.4.2018, OKM/15/010/2018

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN LAUSUNTO

Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) on pyytänyt työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) lausuntoa opetus- ja kulttuuriministeriön luonnoksesta asetukseksi ammatillisen koulutuksen rahoituksen laskentaperusteista annetun asetuksen (682/2017) muuttamisesta.

TEM toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Asetukseen esitetään lisättäväksi uudet 13 a – 13 c § :t, joilla säädettäisiin opiskelijapalautteesta ja sen keräämisestä, opiskelijapalautteen kysymyksistä ja pisteytyksestä sekä opiskelijapalautteen painotuksesta ja laskennasta.

Opiskelijapalaute ja sen kerääminen

Asetusluonnoksen 13 a §:n 1 momentissa säädetään mistä kolmesta palautteen keruutilanteesta sekä milloin kerätyistä palautteista vaikuttavuusrahoituksen perusteena käytettävä tieto muodostuu. Jäljempänä 2-5 momenteissa säädetään ja perusteluissa kuvataan tarkemmin sitä, missä vaiheessa kukin opiskelija palautteen antaa sekä milloin palautetta ei pyydetä. TEM katsoo, että valitut palautteen keruutilanteet ja aikataulut ovat perusteltuja.

Opiskelijapalautteen kysymykset ja pisteytys

Asetusluonnoksen 13 b §:ssä on kerrottu ne opiskelijapalautekyselyn väittämät, joita käytetään vaikuttavuusrahoituksen laskentaperusteena sekä kuvataan pisteytysasteikko. Asetusluonnoksesta tai sen perusteluista ei käy ilmi, että tosiasiansa nämä kysymykset muodostavat vain osan koko opiskelijapalautekyselyjen yhteensä 47 kysymyksestä. Lisäksi varsinaisessa kyselyssä esitettyihin väittämiin on liitetty osin myös tarkentavia selitteitä, jotka ohjaavat vastaamista. Nämä eivät ilmene asetustuonnoksesta tai sen perusteluista. Luonnoksessa ei myöskään perustella, miksi juuri näihin kysymyksiin on päädytty.

TEM toteaa huomioinaan koskien kysymysten kokonaisuutta seuraavaa:

Tutkintokoulutuksen aloittaneiden väittämät:

- Kysymys 1: ”Sopiva aikataulu” on tulkinnanvarainen ilmaisu, joka ei kerro, mistä näkökulmasta sopivuutta arvioidaan – oliko aikataulu sopiva henkilön yksityiselämän kannalta vai esim. työelämään siirtymisen näkökulmasta?
- Kysymys 2: Kysymyksellä ei saa tietoa siitä, onko aiempi osaaminen otettu huomioon osaamisen kehittämissuunnitelmaa laadittaessa. Aiemman osaamisen huomioimisella on pyritty lyhentämään opiskeluaikoja vähentämällä turhaa jo olemassa olevan osaamisen kertautumista. Esitetyssä muodossa kysymyksellä ei tueta tämän tavoitteen toteutumista.
- Kysymys 3: Kaikissa tilanteissa ei ole mahdollista tai järkevää, että opiskelija voi vapaasti valita tutkinnon osien valintaan, koska esim. työvoimakoulutuksessa voi olla tilanteita, joissa työllistyminen koulutuksen jälkeen on sidottu tietyn ennalta kerrotun opintokokonaisuuden suorittamiseen.

Tutkinnon tai tutkinnon osan tai osia suorittaneiden väittämät:

- Kysymys 2: Samassa kysymyksessä on viisi eri oppimisympäristöön liittyvää seikkaa, joihin otetaan kantaa yhdellä arviolla. Vastauksesta ei siten käy välttämättä lainkaan ilmi, mihin opiskelija on tyytyväinen tai tyytymätön ellei vastaukseen liity avovastausta, jolla tietoja tarkennetaan. Vastaukset eivät siis välttämättä tuota sellaista tietoa, jota voitaisiin hyödyntää opiskeluympäristön puutteiden korjaamiseen.
- Kysymys 3: Kysymyksellä ei saada lainkaan tietoa siitä kuinka hyvin opiskelija sai työpaikalla tapahtuvan oppimisen aikana ohjausta ja kokemusta niistä asioista, joita hänen osaamisen kehittämissuunnitelmansa mukaan olisi tullut omaksua jakson aikana. ”Tyytyväisyys” voi perustua osaamisen kehittymisen kannalta toissijaisiin seikkoihin, kuten esim. viihtyisään työympäristöön ja mukaviin työtovereihin.
- Kysymykset 4 ja 5 ovat osin päällekkäisiä, vaikka näkökulma hieman eroaakin.
- Kysymys 6: Mitä tarkoitetaan ”aidoilla” työtehtävillä? Tarkoitetaanko, että työpaikalla tapahtuva oppiminen toteutui ohjatusti muualla kuin oppilaitoksen tiloissa yrityksen tai muun työnantajan työtehtävissä osana yrityksen tai työnantajan normaalia päivittäistä toimintaa? Vai voiko ”aito” työtehtävä olla myös oppilaitoksen tiloissa järjestettyä esim. opiskelijatyönä tehtyä työtä – esim. autokorjaamopalveluja tai huonekalujen valmistusta.
- Kysymys 7: Onko opiskelijalla aidosti edellytyksiä arvioida näyttötilanteessa mukana olevien arvioitsijoiden ammattitaitoa ja pätevyyttä? Jos ei ole niin, mikä on tähän kysymykseen saatujen vastausten merkitys?
- Kysymys 11: Pitäisikö kysyä onko opinnoissa saavutetusta osaamisesta hyötyä työelämässä ja /tai jatko-opinnoissa?
- Kysymys 12: Vastaukset tähän kysymykseen eivät kerro, onko koulutuksen toteutus ollut laadultaan hyvää tai erinomaista. Opiskelija voi olla ”tyytyväinen” vaikka koulutus ei olisi ollut hyvää, koska hänellä ei ole tietoa muusta.

Rahoitusperusteena käytettävien kysymysten joukkoon ei ole otettu yhtään kysymystä, jolla opiskelijoita pyydetäisiin arvioimaan opetushenkilöstön toimintaa ja opetuksen onnistumista. TEM katsoo, että asetuksessa lueteltuihin kysymyksiin pitäisi lisätä ainakin päättökyselyn kysymys numero 8: ”Minua ohjanneilla opettajilla ja muulla ohjaushenkilöstöllä on hyvät ohjaus- ja opetustaidot”.

Varsinaisten aloituskyselyn ja päättökyselyn kokonaiskysymysmäärät taustakysymyksineen ovat suuria. TEM esittää, että kyselyjen kokonaisuutta vielä arvioitaisiin sen suhteen ovatko kaikki kysymykset relevantteja ja tarpeellisia. Lisäksi TEM esittää, että kysymysten sanamuotoja arvioitaisiin selkokielisyyden näkökulmasta uudelleen. Tämä olisi erityisen tärkeää, jotta maahanmuuttajilla sekä luku- ja kirjoitusvaikeuksista kärsivillä henkilöillä olisi tasavertaiset mahdollisuudet antaa palautetta. Asetusluonnoksesta tai sen perusteluista ei ilmene onko vastaajien käytettävissä esimerkiksi oman kielisiä käännöksiä kysymyksistä vastaamisen tueksi.

Opiskelijapalautekyselyn väittämien vastausvaihtoehdot eivät erotu toisistaan riittävän selkeästi. Vastausvaihtoehtojen 2, 3 ja 4 voi tulkita tarkoittavan käytännössä osin samaa.

Edellä todetun perusteella TEM katsoo, että kysymysten muotoilu ja vastausvaihtoehtojen erottelevuutta tulisi selkiyttää. Tavoitteeksi tulisi asettaa, että opiskelijapalautekyselyllä saadaan sellaista tietoa koulutuksen toteutuksesta, jolla on lisäarvoa koulutuksen toteutuksen laadun kehittämistyön tukena.

Opiskelijapalautteen painotus ja laskenta

Asetusluonnoksen 13 c §:ssä kuvatut painotukset ja laskentamalli ovat hyvin monimutkaiset. TEM katsoo, että koska ammatillisen koulutuksen rahoitusmalli on muutoinkin varsin monimutkainen ja sisältää suuren määrän erilaisia painokertoimia ja hintakoreja, vaikeuttaa tämä opiskelijapalautteen laskentamalli entisestään rahoituksen kokonaisuuden hahmottamista. Ulkopuolisen, ammatillisen koulutuksen rahoitukseen syvemmin perehtymättömän tahon on lähes mahdoton muodostaa kokonaisuuden hahmossa ammatillisen koulutuksen järjestäjän saamista rahoituksesta. Myös koulutuksen järjestäjille rahoituksen kokonaisuuden laskeminen tuottanee vaikeuksia. Asetusluonnoksen ja sen perustelujen pohjalta on ilman konkreettisia esimerkkejä mahdoton arvioida tuottaako esitetty laskentamalli koulutuksen järjestäjäkohtaisesti oikeudenmukaisen ja objektiivisesti arvioiden perustellun lopputuleman.

Muita TEM:n esityksiä

TEM esittää, että OKM harkitsisi lisättäväksi aloitus- ja päättökyselyjen rinnalle myös välipalautteiden antomahdollisuuden etenkin silloin, kun henkilön opintojen suunniteltu kesto ylittää vuoden.

TEM esittää, että päättöpalaute – mahdollisesti mukautettuna – pyrittäisiin keräämään myös opintonsa eri syistä keskeyttäneiltä. Näin voitaisiin saada arvokasta tietoa keskeyttämisen syistä sekä mahdollisesti kehittää koulutuksen toteutusta keskeyttämisiä vähentävään suuntaan.

TEM esittää, että päättöpalautteen taustakysymyksiin lisättäisiin kysymykset siitä, onko henkilöllä opintojen päättyessä jo tiedossaan työpaikka, yritystoiminnan aloittaminen tai jatko-opiskelupaikka.

TEM esittää, että taustakysymysten äidinkielten kielivalikko olisi laajempi siten, että se kattaisi ainakin yleisimmät maahanmuuttajien puhumat kielet.

Pekka Timonen
Osastopäällikkö

Markku Virtanen
Neuvotteleva virkamies